

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 363/2014-9

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 9. júla 2014 v senáte zloženom z predsedu Lajosa Mészárosa, zo sudkyne Ivetty Macejkovej a sudcu Sergeja Kohuta (sudca spravodajca) predbežne prerokoval sťažnosť J. K. - P., zastúpeného advokátom JUDr. Jozefom Polákom, Advokátska kancelária, Radlinského 1718, Dolný Kubín, ktorou namieta porušenie svojho základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, základného práva na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru na ochranu ľudských práv a základných slobôd uznesením Krajského súdu v Trenčíne č. k. 17 NcC 3/2014-47 z 29. januára 2014, a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť J. K. - P. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 20. februára 2014 doručená sťažnosť J. K. - P. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namieta porušenie svojho základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1

ústavy a práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru na ochranu ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Krajského súdu v Trenčíne (ďalej len „krajský súd“) č. k. 17 NcC 3/2014-47 z 29. januára 2014, ktorou žiada vydať tento nález:

„1. Uznesením Krajského súdu v Trenčíne sp. zn. 17 NcC/3/2014-47 zo dňa 29. 01. 2014 bolo porušené základné právo sťažovateľa podľa čl. 46 Ústavy SR, spočívajúce v práve na súdnu ochranu na nezávislom a nestrannom súde, podľa čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky spočívajúce v práve na zákonného sudcu a základné právo podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, spočívajúce v práve na spravodlivé súdne konanie.

2. Ústavný súd Slovenskej republiky zrušuje uznesenie Krajského súdu v Trenčíne sp. zn. 17 NcC/3/2014-47 zo dňa 29. 01. 2014, ktorým rozhodol, že sudca Okresného súdu Považská Bystrica L. V. nie je vylúčený z prejednávania a rozhodovania veci vedenej na Okresnom súde Považská Bystrica pod sp. zn. 6 C 242/2013 a vec vracia Krajskému súdu v Trenčíne na ďalšie konanie.

3. Zároveň sťažovateľ žiada priznať náhradu trov právneho zastúpenia vo výške 340,88 € a túto poukázať jeho právnomu zástupcovi...“

Ako vyplynulo zo sťažnosti doručenej ústavnému súdu a z jej príloh, sťažovateľ je ako jeden zo žalovaných účastníkom konania vedeného pred Okresným súdom Považská Bystrica (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 6 C 242/2013, v ktorom sa P. Ď. (ďalej len „žalobca“) domáha určenia neplatnosti právneho úkonu, a to záložnej zmluvy z 12. apríla 2010 uzatvorenej medzi sťažovateľom ako záložcom a žalovaným v 1. rade ako záložným veriteľom k nehnuteľnosti zapísanej na liste vlastníctva č...

Sťažovateľ podaním doručeným okresnému súdu 14. januára 2014 vzniesol námietku zaujatosti voči sudcovi L. V. prerokúvajúcemu túto vec, ktorú odôvodnil pomerom sudcu k žalobcovi a prerokúvanej veci. Uviedol, že L. V. je blízkym osobným priateľom žalobcu, s ohľadom na ich trvalé bydliská sú takmer susedia, žalobca s ním konzultuje postup v tejto veci, ale aj v iných veciach vedených na okresnom súde (sťažovateľ bol svedkom takýchto konzultácií), žalobca sa pred sťažovateľom viac ráz vyjadril, že L. V. mu „vybavuje veci“. Sudca L. V. je preto ovplyvnený svojím pozitívnym vzťahom k žalobcovi, ktorý má zasa

antipatie k sťažovateľovi, čo spôsobuje, že sudca L. V. nie je nestranný. Z týchto dôvodov má sťažovateľ dôvodnú pochybnosť o nezaujatosti sudcu L. V., a preto navrhol jeho vylúčenie z prerokovania tejto veci.

Krajský súd ako súd nadriadený uznesením č. k. 17 NcC 3/2014-47 z 29. januára 2014 rozhodol o tejto námietke zaujatosti tak, že sudca L. V. nie je vylúčený z prerokovania a rozhodovania veci vedenej na okresnom súde pod sp. zn. 6 C 242/2013. S poukazom na § 14 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej „aj“ OSP) totiž dospel k záveru, že neboli zistené žiadne objektívne skutočnosti, ktoré by nasvedčovali pomeru L. V. k žalobcovi alebo prerokovanej veci a mali povahu dôvodov vylučujúcich sudcu z prerokovania a rozhodovania veci.

Sťažnosť doručení ústavnému súdu na porušenie čl. 46 a čl. 48 ods. 1 ústavy a čl. 6 dohovoru uznesením krajského súdu č. k. 17 NcC 3/2014-47 z 29. januára 2014 sťažovateľ odôvodnil tým, že právo na súdnu ochranu korešponduje povinnosť súdu konať a rozhodovať nezávisle a nestranne. Pre posúdenie nestrannosti sudcu nepostačuje len subjektívne hľadisko sudcu o tom, či sa cíti byť vo veci zaujatý, alebo nie, takýto subjektívny postoj sudcu o svojej nezaujatosti nepostačuje z hľadiska preukázania zákonných kritérií na jeho vylúčenie. Je potrebné skúmať, či súd poskytuje záruky nestrannosti aj z objektívneho hľadiska. Nestačí, že sudca je subjektívne nestranný, ale musí sa takým javiť aj v očiach strán, zároveň musí byť vylúčená akákoľvek vonkajšia oprávnená pochybnosť o jeho nestrannosti. Sťažovateľ poukázal na skutočnosť, že žalobca a sudca L. V. sú susedia, čo potvrdil aj samotný sudca L. V. Krajský súd sám v odôvodnení svojho rozhodnutia uviedol, že tvrdenia navrhovateľa smerujú k okolnostiam, ktoré sú spôsobilé na vylúčenie sudcu z prerokovania a rozhodnutia veci pre zaujatosť, nerozhodol však o vylúčení sudcu L. V. Objektívna a dôvodná pochybnosť o nezaujatosti L. V. je daná nielen s ohľadom na jeho susedský vzťah so žalobcom, ale aj zo skutočností zrejmych z rozvrhu práce okresného súdu, z ktorého vyplýva, že na okresnom súde ako asistent senátu pôsobil F. Ď. a E. Ď., ktorí sú príbuzní žalobcu. Tieto osoby prichádzali do kontaktu s namietaným sudcom. Rozvrh práce okresného súdu je verejne prístupný dokument a jeho obsah mal byť krajskému súdu známy z jeho rozhodovacej činnosti. Neobstojí preto právny

názor krajského súdu, podľa ktorého sťažovateľ nepreukázal dôvodnosť podanej námietky zaujatosti. Navyše, manželka žalobcu L. Ď. pred nie viac ako dvoma rokmi vykonávala ako študentka právnickej fakulty na okresnom súde absolventskú prax a v prítomnosti sťažovateľa sa vyjadrila, že má nadštandardné vzťahy so všetkými sudcami okresného súdu, najmä s predsedníčkou súdu H. L. a L. V. S ohľadom na všetky tieto okolnosti nie je splnená vo veci sťažovateľa požiadavka nestrannosti zákonného sudcu. Pokiaľ za týchto okolností krajský súd posúdil námietku zaujatosti vznesenú sťažovateľom ako nedôvodnú, porušil tým jeho základné práva podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 1 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Skúma pritom tak všeobecné, ako aj osobitné náležitosti návrhu (sťažnosti) podľa ustanovenia § 49 až § 56 zákona o ústavnom súde vrátane okolností, ktoré by mohli byť dôvodom na jeho odmietnutie.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je

zjavne neopodstatnený. Ak ústavný súd navrhovateľa na také nedostatky upozornil, uznesenie sa nemusí odôvodniť.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom...

Podľa čl. 48 ods. 1 ústavy nikoho nemožno odňať jeho zákonnému sudcovi. Príslušnosť súdu ustanoví zákon.

Z obsahu sťažnosti je zrejmé, že sťažovateľ namietal porušenie označených základných práv uznesením krajského súdu ako súdu nadriadeného č. k. 17 NcC 3/2014-47 z 29. januára 2014, ktorý rozhodol o námietke zaujatosti podanej sťažovateľom tak, že sudca L. V. nie je vylúčený z prerokúvania a rozhodovania veci vedenej na okresnom súde pod sp. zn. 6 C 242/2013.

Podľa ustanovenia § 14 ods. 1 OSP v znení účinnom do 31. augusta 2005 sú sudcovia vylúčení z prejednávania a rozhodovania vecí, ak so zreteľom na ich pomer k veci, k účastníkom alebo k ich zástupcom možno mať pochybnosti o ich nezaujatosti.

Obsahom námietky sťažovateľa boli jeho tvrdenia, podľa ktorých L. V. je blízkym osobným priateľom žalobcu, s ohľadom na ich trvalé bydliská sú takmer susedia, žalobca s ním konzultuje postup v tejto veci, ale aj v iných veciach vedených na okresnom súde (sťažovateľ bol svedkom takýchto konzultácií), žalobca sa pred sťažovateľom viac rás vyjadril, že L. V. mu „*vybavuje veci*“.

Krajský súd uznesenie č. k. 17 NcC 3/2014-47 z 29. januára 2014 odôvodnil takto:

«Rozhodnutie o vylúčení sudcov podľa § 14 ods. 1 O. s. p. predstavuje výnimku z ústavnej zásady, podľa ktorej nesmie byť nikto odňatý svojmu zákonnému sudcovi. Vzhľadom k tomu sudcov možno vylúčiť z prejednávania a rozhodovania pridelenej veci len výnimočne a zo skutočne závažných dôvodov, vtedy, keď je evidentné, že vzťah sudcu k veci, účastníkom alebo ich zástupcom dosahuje takú intenzitu, že i napriek zákonom stanoveným povinnostiam nebude schopný nezávisle a nestranne rozhodovať.

Z obsahu námietky zaujatosti, vznesenej odporcom 2/, z obsahu spisu, ako aj zo samotného vyjadrenia vec prejednávajúceho sudcu L. V. a navrhovateľa, krajský súd nezistil také skutočnosti, z ktorých by bolo možné vyvodiť, že vec prejednávajúci sudca je nejakým spôsobom zaujatý. Tvrdenia navrhovateľa síce smerujú k okolnostiam, ktoré sú spôsobilé pre vylúčenie sudcu z prejednávania a rozhodnutia veci pre zaujatosť, no nie sú v tomto smere podložené takými skutočnosťami, z ktorých by bolo možné tvrdenia navrhovateľa považovať za presvedčivé. Blízke osobné priateľstvo dovodzuje odporca 2/ z blízkosti bydlísk. Tá je síce objektívne daná, no osobné priateľstvo bez ďalšieho nezakladá. Iné skutočnosti, nasvedčujúce priateľstvu zákonného sudcu a navrhovateľa, neuvádza. Odporca 2/ neuvádza ani bližšie okolnosti konzultácii medzi navrhovateľom a zákonným sudcom, napriek tomu, že mal byť ich svedkom a obdobne bez bližších podrobností ostáva tvrdenie odporcu 2/ o vyjadreniach navrhovateľa, že mu zákonný sudca „vybavuje veci“. Tak, ako vo veci samej môžu byť súdom akceptované iba tvrdenia preukázané dôkazom, podobne aj pri rozhodovaní o námietke zaujatosti nie je možné vychádzať iba zo samotných tvrdení. Nie je tu síce priestor na postup napĺňajúci znaky dokazovania, ale istá miera presvedčenia súdu o pravdivosti tvrdení zakladajúcich zaujatosť musí byť daná. Keďže sú podkladom rozhodovania o námietke zaujatosti spravidla vyjadrenia účastníka a sudcu, bude pravdivosť dôvodov zaujatosti založená najmä vierohodnosťou týchto vyjadrení. Táto pri námietke odporcu 2/ absentuje. Odporca 2/ uvádza osobné priateľstvo navrhovateľa a zákonného sudcu, no okrem susedstva, ktoré je ako prejav jeho existencie objektívne nedostatočné, iný prejav, z ktorého ho možno dôvodiť, netvrdí. Odporca 2/ mal byť svedkom konzultácii medzi navrhovateľom a zákonným sudcom. Ako ich svedok by mal mať bezprostredné, a teda podrobné ucelené informácie o okolnostiach týchto konzultácií. Ich uvedenie by dodalo presvedčivosti jeho námietky

v tomto smere, bez nich ostala iba konštatovaním bez pravdivostnej hodnoty. Obdobné platí o tvrdenom vybavovaní vecí.

Vzhľadom na uvedené tak neboli zistené a ani len spravdepodobnené žiadne objektívne skutočnosti, ktoré by nasvedčovali tomu, že by vec prejednávajúci sudca L. V. mal pomer k navrhovateľovi alebo k veci, ktorý by mal povahu dôvodov vylučujúcich sudcu z prejednávania a rozhodovania veci podľa ust § 14 ods. 1 O. s. p. Krajský súd preto rozhodol o námietke zaujatosti podľa ust. § 16 ods. 1 O. s. p. tak, ako je uvedené vo výroku tohto uznesenia.»

Ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa vymedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať rozhodnutie všeobecného súdu v prípade, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím došlo k porušeniu základného práva alebo slobody. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť teda predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyведенé závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (mutatis mutandis I. ÚS 13/00).

Ústavný súd konštatuje, že namietané rozhodnutie krajského súdu nevykazuje znaky arbitrárnosti a vzhľadom na príslušné zákonné ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku o vylúčení sudcov z prejednávania a rozhodovania vecí z dôvodu pochybností o ich nezaujatosti je aj náležite odôvodnené.

Ústavný súd je toho názoru, že krajský súd pri posudzovaní sťažovateľovej námietky zaujatosti sudcu L. V. vychádzal z príslušných zákonných ustanovení Občianskeho súdneho poriadku. Podľa názoru ústavného súdu z uznesenia krajského súdu č. k. 17 NcC 3/2014-47

z 29. januára 2014 nevyplýva jednostrannosť, ktorá by zakladala svojvôľu alebo takú aplikáciu zákonných ustanovení, ktorá by bola popretím ich účelu, podstaty a zmyslu. Ústavný súd sa vzhľadom na už uvedené skutočnosti nedomnieva, že by skutkové alebo právne závery krajského súdu bolo možné kvalifikovať ako zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak nezlučiteľné s označenými článkami ústavy a dohovoru.

Z konštantnej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že základné právo na prerokovanie a rozhodnutie veci nestranným súdom podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je v občianskom súdnom konaní garantované prostredníctvom vylúčenia sudcu z jej ďalšieho prejednávania pre zaujatosť v zmysle ustanovení § 14 až § 16 OSP. Obsahom základného práva na prerokovanie veci pred nestranným súdom nie je však povinnosť súdu vyhovieť návrhu oprávnených osôb (t. j. samotného sudcu, ktorý podal takýto návrh podľa § 15 OSP, resp. účastníka súdneho konania, ktorý podal návrh podľa § 15a ods. 1 OSP) a vylúčiť nimi označeného sudcu z ďalšieho prejednávania a rozhodovania veci pre zaujatosť. Obsahom základného práva na prejednanie veci nestranným súdom je len povinnosť súdu prerokovať každý návrh oprávnenej osoby na vylúčenie sudcu z ďalšieho prejednávania a rozhodnutia veci pre zaujatosť a rozhodnúť o ňom (napr. I. ÚS 27/98, II. ÚS 121/03).

Podľa čl. 141 ods. 1 ústavy v Slovenskej republike vykonávajú súdnictvo nezávislé a nestranné súdy. Základom nezávislosti a nestrannosti súdu je docieľiť právnu istotu, že práve súdy sú tými orgánmi štátu, ktoré poskytnú účinnú a nespochybniteľnú ochranu práva. Európsky súd pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) pri riešení otázky nestrannosti sudcu vychádza z toho, že okrem jeho nezávislosti je potrebné brať zreteľ aj na ďalšie aspekty subjektívneho a objektívneho charakteru. Tieto aspekty nestrannosti súdu rozlíšil ESLP vo svojom rozhodnutí Piersack c. Belgicko z 1. 10. 1982, kde išlo o posúdenie nestrannosti predsedu súdu, ktorý v počiatočnom štádiu konania v danej veci pôsobil ako verejný prokurátor. Podľa názoru ESLP sa subjektívna stránka nestrannosti sudcu týka jeho osobných prejavov vo vzťahu ku konkrétnemu prípadu a k účastníkom konania, prípadne ich zástupcom. Objektívny aspekt nestrannosti je založený na vonkajších inštitucionálnych, organizačných a procesných prejavoch sudcu a jeho vzťahu k prejednáwanej veci a k účastníkom konania.

Dôvody sťažovateľa uvedené v námietke zaujatosti (o tom, že sudca L. V. „*vybavuje sťažovateľovi*“ veci, konzultujú spolu sťažovateľovu vec) ostali iba v podobe tvrdení. Pokiaľ sťažovateľ v sťažnosti doručenej ústavnému súdu poukázal na to, že na okresnom súde vykonávali prácu F. Ď., E. Ď. a manželka žalobcu L. Ď., ústavný súd je toho názoru, že pre posúdenie ústavnej akceptovateľnosti záverov uznesenia krajského súdu č. k. 17 NcC 3/2014-47 z 29. januára 2014 možno jednak vychádzať iba z obsahu spisu v čase rozhodovania nadriadeného súdu (niet ani dôvodu, aby krajský súd vychádzal sám bez návrhu z obsahu rozvrhu práce okresného súdu vo vzťahu k iným zamestnancom súdu) a jednak iba zo skutočnosti, že prípadní príbuzní účastníka konania boli alebo sú zamestnancami okresného súdu, ešte samo osebe neodôvodňuje vylúčenie sudcu, a to z dôvodov už uvedených.

Na základe uvedeného ústavný súd konštatuje, že nezistil príčinnú súvislosť medzi napadnutým rozhodnutím krajského súdu a namietaným porušením základného práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ako aj základného práva nebyť odňatý svojmu zákonnému sudcovi podľa čl. 48 ods. 1 ústavy, a preto sťažnosť odmietol podľa § 25 zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

Nad rámec uvedeného ústavný súd uvádza, že okolnosť, že o veci rozhoduje sudca, ktorý by mal byť podľa subjektívneho názoru účastníka konania z ďalšej účasti na jej prejednávaní a rozhodovaní vylúčený, je dôvodom na uplatnenie aj mimoriadnych opravných prostriedkov podľa príslušných ustanovení Občianskeho súdneho poriadku. Ak sťažovateľ bol toho názoru, že napadnutým uznesením krajského súdu došlo k závažným pochybeniam, ktorých dôsledkom bolo porušenie jeho práva na zákonného sudcu, také skutočnosti ho oprávňovali na podanie dovolania podľa § 237 písm. g) OSP. Už aj z toho dôvodu sa jeho námietky uvedené pred ústavným súdom javia v tomto štádiu ako podané predčasne a zakladajú dôvod na odmietnutie sťažnosti pre jej neprípustnosť podľa § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde.

Z uvedených dôvodov rozhodol ústavný súd tak, ako to je uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 9. júla 2014